

บทบาทของจีนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง
ภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ประเทศกัมพูชา*
Rebranding image in Sihanoukville Province,
Cambodia under Chinese influence

¹สมลักษณ์ ศรีราม และ อุดมพร วีระวิริยะกุล

¹Somluck Sriram and Udomporn Teeraviriyakul

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: somluck2526@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา และ 2) นำเสนอบทบาทของจีนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา กรอบแนวคิดที่ใช้ได้แก่ แนวคิดเรื่องการสร้างแบรนด์สถานที่ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาจากเอกสารและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รัฐบาลกัมพูชาได้วางเป้าหมายการพัฒนาและออกแบบภาพลักษณ์จังหวัดสีหนุวิลล์ไว้ 4 ประการ คือ (1) เมืองที่เป็นประตูสู่การท่องเที่ยวและการค้าและการลงทุน (2) เมืองศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งโลจิสติกส์ (3) เมืองศูนย์กลางอุตสาหกรรม และ (4) เมืองแห่งการท่องเที่ยวและการบริการ 2) บทบาทของจีนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา มี 2 รูปแบบ คือ (1) บทบาทจากการค้าและการลงทุนในรูปแบบการลงทุนโดยตรง และ (2) บทบาทการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาแก่อสีหนุวิลล์

คำสำคัญ: จีน; การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์; สีหนุวิลล์; กัมพูชา

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to study the changing of image of Sihanoukville Province, Cambodia; and 2) to present the roles of China in changing the image of Sihanoukville Province, Cambodia. The conceptual framework used was the building of a location brand. This was a qualitative research by means of studying the documents and analyzing the data by content analysis.

*Received May 23, 2020; Revised November 18, 2020; Accepted August 26, 2021

The research results found that 1) the government of Cambodia has set the goals for developing and designing the image of Sihanoukville Province with four development goals as follows: (1) a gateway city to trade and investment network, (2) a center city of transportation and logistics, (3) a city of industrial hub, and (4) a city of tourism and services; 2) The roles of China in changing the image of Sihanoukville Province consist of 2 aspects: (1) the role of trade and investment in the form of foreign direct investment, and (2) the role in providing assistance for developing Sihanoukville Province.

Keywords: China; Changing of Image; Sihanoukville; Cambodia

บทนำ

หนึ่งในนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลกัมพูชาในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คือการดำเนินนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือหลังจากปัญหาภายในประเทศกัมพูชาสงบลงและเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสังคมนิยมมาเป็นระบอบประชาธิปไตย กัมพูชาได้หันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาฟื้นฟูบูรณะประเทศที่เสียหายจากสงครามกลางเมืองนานหลายทศวรรษ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในด้านเศรษฐกิจรัฐบาลกัมพูชามีเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศระยะยาวที่มุ่งหลุดพ้นจากความเป็นประเทศยากจน ด้วยการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพิ่มการลงทุนของภาคเอกชน ปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนปฏิรูปตลาดการค้าให้เป็นตลาดเสรี (Kaewkumkong, 2012) แต่ด้วยงบประมาณที่มีจำกัดทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการผลิตในภาคอุตสาหกรรมจำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ซึ่งจีนถือเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่กัมพูชาอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันจีนถือเป็นประเทศคู่ค้าและผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของกัมพูชา ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและยาวนานของทั้งสองประเทศในขณะที่อีกส่วนจีนเองก็มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการออกไปลงทุนในต่างประเทศภายใต้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road: OBOR) ของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ในการดำเนินยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างจีนกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเปิดตลาดการค้าใหม่และระบายอุปทานภายในประเทศ แสวงหาทรัพยากร การเคลื่อนย้ายฐานการผลิตสินค้า ฐานการลงทุน ตลอดจนฐานการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ (Suwakan, 2019) ซึ่งกัมพูชาก็เป็นหนึ่งในประเทศเป้าหมายที่จีนให้ความสนใจในการเข้าไปลงทุนและเป็นจุดภูมิศาสตร์สำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่การขยายการลงทุนกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอาเซียน

ก่อนหน้านี้ความช่วยเหลือถึงลงทุนในโครงการต่างๆ ของจีน มักจะกระจุกตัวอยู่ในพนมเปญเมืองหลวงของกัมพูชา แต่ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาได้มีการเพ่งความสนใจไปที่กรุงพระสีหนุหรือจังหวัดสีหนุวิลล์ ซึ่งเป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลที่อยู่ทางตอนใต้ของกัมพูชา โดยเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจนับเป็นอันดับ 3 รองจากพนมเปญและเสียมราฐ เนื่องจากสีหนุวิลล์ถือเป็นเมืองท่าที่สำคัญของกัมพูชา โดยเป็นที่ตั้งท่าเรือ

น้ำลึกแห่งเดียวในประเทศ มีเขตเศรษฐกิจพิเศษทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรมกว่า 100 แห่ง เข้ามาตั้งฐานการผลิตเพื่อส่งออกที่เมืองนี้ รวมทั้งสินวิสัยยังถูกจัดเป็นเมืองยุทธศาสตร์บนเส้นทางการค้าระหว่างประเทศสายสำคัญของโครงการ One Belt One Road (OBOR) อีกด้วย (Department of Trade Negotiations, 2016) ส่งผลให้มีการหลั่งไหลเข้ามาของนักลงทุนจีนพร้อมเม็ดเงินลงทุนจำนวนมาก โดยเป้าหมายให้สินวิสัยเป็น HUB เส้นทางและโลจิสติกส์ที่เชื่อมไปไทยและเวียดนามในการส่งสินค้า (ASEAN Learning Center, 2017) พร้อมทั้งวางแผนพัฒนาพื้นที่ให้เมืองแห่งนี้เป็นเมืองอุตสาหกรรมที่คล้ายกับเมือง “เฉินเจิน” ในประเทศจีน นอกจากการลงทุนดังกล่าวแล้ว ยังพบว่าจำนวนคนจีนในเมืองสินวิสัยมีเพิ่มมากขึ้น โดยสำนักข่าว The Guardian ได้รายงานว่า ใน ค.ศ. 2016 มีการประเมินจำนวนประชากรชาวจีนที่อาศัยอยู่ในเมืองสินวิสัยมีมากเกือบร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด โดยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในเมืองสินวิสัยเป็นคนจีนประมาณ 120,000 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 126 เปอร์เซ็นต์ (Petersen, 2018) อีกทั้งการเพิ่มขึ้นของประชากรส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจและแรงงานอพยพจากจีน ส่งผลให้การแพร่กระจายของวัฒนธรรมเศรษฐกิจจีนที่มาพร้อมกับการหลั่งไหลของเงินอพยพใหม่เข้ามาในสินวิสัยที่นับวันจะเติบโตขึ้นและเป็นไปอย่างรวดเร็ว แม้กระนั้นคงยากที่จะปฏิเสธได้ว่า การให้ความช่วยเหลือต่อกัมพูชาของจีนทั้งเงินทุนและแรงงานนั้น ส่งผลให้จังหวัดสินวิสัยมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จากที่ครั้งหนึ่งเคยถูกมองเป็นเพียงจังหวัดชายฝั่งทะเลที่ซบเซา เจริญขึ้นมาภายในเวลาไม่นาน มีการเข้ามาลงทุนก่อสร้างในโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการไม่ว่าจะเป็นคอนโด โรงแรม และคาสิโน รวมไปถึงโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น โรงผลิตไฟฟ้า และโครงการก่อสร้างถนนไฮเวย์ 4 เลน จากสินวิสัยไปพนมเปญ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของจีน รวมแล้วกว่า 70 โครงการ ด้วยมูลค่าการลงทุนกว่าหลายพันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ตลอดจนร้านค้าและร้านอาหารที่มีป้ายกำกับเป็นภาษาจีนทั่วเมือง จนแทบจะจำภาพเดิมของเมืองสินวิสัยในช่วง 2 ปีก่อนหน้านั้นไม่ได้

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสนใจว่าการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ค่อยๆ เชื่อมร้อยยึดโยงให้เมืองเศรษฐกิจอาเซียนเกิดการปะทะสังสรรค์กันอย่างแนบแน่น รัฐบาลแต่ละประเทศของอาเซียนมีการสร้างภาพลักษณ์และการวางตำแหน่งสถานะ (Positioning) ของเมืองให้มันคงท่ามกลางการแข่งขันกันอย่างรุนแรงระหว่างเมืองหรือประเทศต่าง ๆ อย่างไร โดยที่เมืองจะต้องสร้างความโดดเด่นออกมาซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าการสร้างจุดขายของเมืองเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาเมือง แม้ว่าภาพลักษณ์ของเมืองแต่ละแห่งมีวิวัฒนาการมาตามธรรมชาติตามเงื่อนไขปัจจัยพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ประชากร และสังคมของแต่ละพื้นที่ บางเมืองมีภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เกิดมาจากประวัติศาสตร์ กล่าวคือมีภาพลักษณ์ (Image) หรือภาพจำที่คนทั่วไปรับรู้ แต่สำหรับในบางกรณีภาพลักษณ์เดิมอาจไม่สะท้อนสภาพจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน บางเมืองอาจต้องมุ่งปรับแก้ภาพลักษณ์ที่มีมาแต่เดิม จึงต้องหาวิธีการปฏิเสธหรือปรับแก้ภาพลักษณ์นั้น เพื่อสร้างการรับรู้และสร้างภาพจำใหม่ โดยเฉพาะอันเนื่องมาจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศในยุค AEC ซึ่งเต็มไปด้วยความร่วมมือและการแข่งขันทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียนเช่นนี้ สภาพการแข่งขันและการเปรียบเทียบระหว่างเมืองต่าง ๆ ในแต่ละรัฐเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แนวคิดการสร้างแบรนด์สถานที่ (Place Branding) ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง

ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง และดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ นักท่องเที่ยว นักลงทุน และผู้พำนักอาศัยใหม่มายังเมือง โดยแต่ละเมืองต่างก็แข่งขันและแย่งชิงนักท่องเที่ยว ธุรกิจและการลงทุนซึ่งกันและกัน ไม่เฉพาะระหว่างเมืองระดับโลกที่อยู่คนละประเทศแต่รวมถึงเมืองในประเทศเดียวกัน รัฐบาล หน่วยงานราชการหรือองค์กรของแต่ละพื้นที่ จึงเริ่มมีความคิดที่ว่าแต่ละเมืองควรมียุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการสร้างแบรนด์ของเมืองตัวเองอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความแตกต่างจากเมืองอื่นๆ และมีคุณค่าที่เสนอให้กับลูกค้า (Value Proposition) แต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน (Merrilees, Miller, and Herington, 2013)

จากปรากฏการณ์ข้างต้น จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทของจีนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสึหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา เนื่องจากเมืองแต่ละแห่งมีเงื่อนไข บริบท ข้อจำกัดและโอกาสในการพัฒนาที่ไม่เหมือนกัน การถอดบทเรียนผ่านเมืองภูมิศาสตร์เศรษฐกิจอย่างสึหนุวิลล์ที่เกิดจากการเข้ามาลงทุนในหลายๆ ด้านของจีนนั้น จะแสดงให้เห็นอีกมุมหนึ่งของมิติทางเศรษฐกิจที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อรู้เท่าทันสถานการณ์และพร้อมรับมือกับผลกระทบในการพัฒนาเมืองที่จะเกิดขึ้นอย่างระมัดระวัง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสึหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา
2. เพื่อนำเสนอบทบาทของจีนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสึหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Study) โดยใช้วิธีการศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเรื่องการสร้างและการปรับเปลี่ยนแบรนด์หรือภาพลักษณ์ของเมือง โดยการศึกษาจากกลุ่มแนวคิดการสร้างแบรนด์สถานที่ (Place Branding) ของ วิกเตอร์ อเล็กซานดรู บรีคิว (Briciu, 2013) การสร้างแบรนด์แห่งชาติ (Nation Branding) ของ ไซมอน แอนโฮลท์ (Rattanawaraha, and Thanapet, 2019) และภาพลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Branding) ของ ชมพูนุช ปัญญาไพโรจน์ (Panyapiroje, 2015)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเรื่องการออกแบบและการพัฒนาพื้นที่กรณีศึกษาจังหวัดสึหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา โดยการศึกษาจากเอกสารชั้นต้น (Primary sources) เช่น บันทึกและรายงานการประชุมของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี เอกสารนโยบายของรัฐบาล เอกสารและแผนงานของคณะกรรมการที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงจังหวัดสึหนุวิลล์ ตลอดจนรายงานการประชุมและการสัมมนาของกลุ่มองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นต้น และเอกสารชั้นรอง (Secondary sources) เช่น รายงานการวิจัย บทความ ข่าวแถลงการณ์ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์และเว็บไซต์ออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของจีนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร (Content analysis) ใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของสุภางค์ จันทวานิช ใน 6 วิธี คือ 1) การจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) 2) การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) 3) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) 4) การตีความข้อมูล (Interpretation) 5) การอธิบายสาเหตุและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล (Cause Description) 6) การเชื่อมโยงข้อมูลโดยจินตนาการเชิงสังคมวิทยา (Sociological Imagination) (Chantavanich, 2013)

ขั้นตอนที่ 4 สรุปและนำเสนอผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของจีนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา ผู้วิจัยได้มีการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาพื้นที่ที่กรณีศึกษาตามกรอบคิดของกลุ่มแนวคิดการสร้างแบรนด์สถานที่ (Place Branding) สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา ผลการวิจัยพบว่า รัฐบาลกัมพูชาได้มีการจัดทำแผนการดำเนินการพัฒนา “Sihanoukville 2030” ขึ้น เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดสิ่งที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของเมือง กล่าวคือเป็นเป้าหมายและภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ที่รัฐบาลกัมพูชาต้องการนำเสนอแก่กลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ นักท่องเที่ยว นักลงทุน และผู้พำนักอาศัยใหม่ รวมถึงการสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งอื่น โดยรัฐบาลกัมพูชาได้วางเป้าหมายการพัฒนาและออกแบบภาพลักษณ์จังหวัดสีหนุวิลล์ไว้ 4 เป้าหมาย คือ

1) เมืองที่เป็นประตูสู่การติดต่อทางการค้าและการลงทุน (Goal 1: Function as the National Gateway of international trade, economies, human resource and technologies) รัฐบาลกัมพูชามุ่งหวังให้จังหวัดสีหนุวิลล์ เป็นเสมือนประตูสู่การค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และเป็นไปได้มากที่สุด โดยคำนึงถึงการมีอยู่ของท่าเรือสีหนุวิลล์ ซึ่งรองรับการค้าต่างประเทศและสนามบินสีหนุวิลล์ซึ่งเป็นสนามบินนานาชาติแห่งที่ 3 ที่สามารถให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศได้

2) เมืองศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งโลจิสติกส์ (Goal 2: Be the National Logistic Center linked with World Markets) เป้าหมายนี้เชื่อมโยงกับการเป็นประตูการค้า โดยวางเป้าหมายในเรื่องของการเป็น “ศูนย์กลางโลจิสติกส์” (Logistic Center) ในระดับชาติและระหว่างประเทศ ทั้งนี้การขนส่งสินค้าจะถูกดึงดูดให้ผ่านมายังจังหวัดสีหนุวิลล์ รวมทั้งการนำเข้าและส่งออกจากท่าเรือสีหนุวิลล์ นอกจากนี้รัฐบาลกัมพูชามุ่งหวังให้จังหวัดสีหนุวิลล์เป็น “สถานีรถบรรทุก” (Truck Terminal) และเป็น “สถานีตู้สินค้า” (Inland Container Depot) ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ โดยรัฐบาลกัมพูชาหวังว่าเป้าหมายนี้จะเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

3) เมืองศูนย์กลางอุตสาหกรรม (Goal 3: Be an Industrial Center with modern & non-traditional manufactures and agro-industries) ด้วยการบรรลุเป้าหมายที่ 1 และ 2 ข้างต้น การเป็นเมืองอุตสาหกรรมจะเอื้อต่อสภาพแวดล้อมการค้าและเงื่อนไขการขนส่ง โดยสิ่งที่สีหนุวิลล์จะสร้างความแตกต่าง

ให้กับเมืองอุตสาหกรรมอื่น ๆ คือการเป็นเมืองอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่ไม่ใช่แบบดั้งเดิม เพื่อเป็นอีกวิธีการที่ช่วยให้เกิดการกระจายการลงทุน โดยลดการพึ่งพาภาคการส่งออกเสื้อผ้าที่มากเกินไปและเป็นการเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นผ่านอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

4) เมืองแห่งการท่องเที่ยวและการบริการ (Goal 4: Be a National Growth Center with diversified economic activities and urban services) จังหวัดสีหนุวิลล์ต้องเป็นหนึ่งในเมืองที่เป็นศูนย์กลางการเติบโตของประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การเติบโตของเศรษฐกิจกัมพูชาโดยรวม ความหลากหลายของบริการในเมืองจะถูกสะสม เพื่อสนับสนุนการขยายกิจกรรมทางอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจ รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยว ทำให้สีหนุวิลล์กลายเป็นเสาหลักเชิงกลยุทธ์เพื่อการเติบโตของประเทศ

จากแผนการพัฒนา “Sihanoukville 2030” ข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ที่รัฐบาลกัมพูชาต้องการนำเสนอแก่กลุ่มเป้าหมายคือการเป็นเมืองชั้นนำที่เป็นศูนย์กลางและเสาหลักทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมไปถึงเมืองที่เป็นศูนย์กลางระหว่างประเทศ แต่ทว่าด้วยงบประมาณที่มีจำกัดทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการผลิตในภาคอุตสาหกรรมจำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ซึ่งจีนถือเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่กัมพูชาอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันจีนถือเป็นประเทศคู่ค้าและผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของกัมพูชา ขณะเดียวกันยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนได้นำมาซึ่งภัยคุกคามทางเศรษฐกิจตามมา ซึ่งทำให้หลายประเทศยังมีความกังวลในเรื่องสินค้าจีน คนจีน และทุนจีน ที่กำลังรุกเข้ามาสู่กลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ศ.ดร.ยศ สันตสมบัติ เรื่อง “ทุนนิยมจีน ประชาคมอาเซียนและชาวจีนโพ้นทะเลในอุษาคเนย์” (Santasombat, 2015) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและลุ่มน้ำโขงกำลังพัฒนาไปในลักษณะพึ่งพิงจีนมากยิ่งขึ้น ผ่านการลงทุนและความช่วยเหลือต่างประเทศ ความสัมพันธ์รูปแบบดังกล่าวทำให้ประเทศในกลุ่มน้ำโขงจำเป็นต้องเป็น “กัลยาณมิตรทางการเมือง” ของจีนโดยปริยาย อีกทั้งการลงทุนมาพร้อมกับการหลั่งไหลของชาวจีนหลากหลายกลุ่มเข้ามาในลุ่มน้ำโขง ทรัพยากรและการแข่งขันทางเศรษฐกิจในประเทศต่างๆ เป็นของชาวจีนอพยพมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนั้นจากการสำรวจวิจัยเรื่อง “ภาพลักษณ์จีนในสายตาประเทศเพื่อนบ้าน ศึกษาผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์ในกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม” ของ ดร.วรารักษ์ เฉลิมพันธุ์ศักดิ์ (Chalermpanasak, 2016) ยังช่วยตอบย้ำให้เห็นถึงภาพลักษณ์จีนในสายตากัมพูชาว่าเป็น “ญาติมิตรผู้เกื้อหนุน” โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากการนำเสนอข่าวสารที่มักเอนเอียงไปในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ รวมถึงโครงการลงทุนกึ่งให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นความหวังในการเปิดพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจของกัมพูชา โดยข่าวสารเกี่ยวกับช่องว่างด้านการค้าที่อาจก่อให้เกิดความรู้สึกของความไม่พอใจและความขัดแย้งไม่ได้รับการนำเสนอมากนัก เช่นเดียวกับรายละเอียดของโครงการลงทุนขนาดใหญ่ที่อาจก่อให้เกิดข้อกังขาในเรื่องผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชาวกัมพูชาผู้อยู่อาศัยในเขตพื้นที่การลงทุนต่างๆ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในส่วนต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อนำเสนอบทบาทของจีนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ประเทศกัมพูชา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของจีน มี 2 รูปแบบ คือ

1) บทบาทจากการค้าและการลงทุนในรูปแบบการลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment : FDI) โดยจากรายงานของทางการจังหวัดสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา ระบุว่าคนสัญชาติจีนเป็นเจ้าของธุรกิจมากกว่าร้อยละ 90 ในจังหวัดสีหนุวิลล์ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม คาสิโน ร้านอาหาร กิจการคอนโดมิเนียม ไปจนถึงอาบอบนวด (Prachatai, 2019) ซึ่งในปัจจุบันจีนได้เข้ามาลงทุนครอบคลุมทุกด้าน โดยโครงการด้านสาธารณูปโภคที่จีนเข้ามาลงทุน ได้แก่ เชื้อเพลิง ทางรถไฟ และถนน ในด้านการเกษตรจีนได้เข้ามาลงทุนสัมปทานปลูกปาล์มน้ำมัน ส่วนด้านอุตสาหกรรม ใน ค.ศ. 2008 บริษัท Jiangsu Taihu Cambodia International Economic Cooperation Investment Co.,Ltd และ Cambodia International Development Group Co.,Ltd ได้ก่อตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสีหนุวิลล์ขึ้น โดยนับเป็นเขตเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในกัมพูชา มีเนื้อที่ทั้งหมด 11.13 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นโซนอุตสาหกรรม โซนท่องเที่ยว โซนที่พักอาศัย ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาให้เขตเศรษฐกิจพิเศษสีหนุวิลล์เป็นเหมือนเมือง “เซินเจิ้น” ประเทศจีน (Ujijin, 2019) นอกจากนี้จีนยังได้เข้ามาลงทุนในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากกิจการที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ล่าสุดรัฐบาลกัมพูชาได้ให้สัมปทานแก่บริษัทจีนทำโครงการขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วย โรงแรม-อพาร์ทเมนต์ระดับ 5 ดาว ร้านค้าปลอดภาษี ถนนสายช้อปปิ้งสินค้าหรู ห้างสรรพสินค้า IMAX และท่าเทียบเรือยachts ซึ่งทั้งหมดนี้มีการกำหนดแล้วเสร็จใน ค.ศ. 2023 จากการเข้ามาลงทุนในด้านการท่องเที่ยวจึงทำให้จังหวัดสีหนุวิลล์กลายเป็นสถานที่ที่คนจีนเข้ามาท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นจำนวนมากจนกลายเป็นเมืองตากอากาศของชาวจีนไปแล้ว

2) บทบาทการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาแก่สีหนุวิลล์ ซึ่งทางการจีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่กัมพูชาเป็นโครงการให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grant) และโครงการให้เงินกู้แบบมีเงื่อนไข (Concessional Loan) หรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ โดยเฉพาะระบบโครงสร้างพื้นฐานที่รัฐบาลจีนให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อนำไปพัฒนาโดยให้สัมปทานแก่ภาคเอกชนของจีนดำเนินการ เช่น โครงการก่อสร้างทางหลวงสายใหม่เชื่อมระหว่างกรุงพนมเปญกับจังหวัดสีหนุวิลล์ การก่อสร้างโรงไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งงบประมาณของโครงการทั้งหมดจะมาจากกองทุนของกลุ่มบริษัทลงทุนกัมพูชา (Overseas Cambodia Investment Corporation: OCIC) ในต่างประเทศกับธนาคารพัฒนาจีน (CDB) นอกจากความช่วยเหลือทางการเงินแล้วจีนยังเป็นประเทศที่ให้ความช่วยเหลือทางการทหารและการขายอาวุธแก่กัมพูชาด้วย กล่าวคือสีหนุวิลล์เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจีนในความพยายามเชื่อมโยงเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะตั้งอยู่ไม่ไกลจากช่องแคบมะละกาซึ่งเป็นเส้นทางการค้าทางทะเลที่สำคัญของจีน ขณะที่ฝ่ายกัมพูชาซึ่งต้องการพัฒนากองทัพเรือของตนให้ก้าวหน้าและทันสมัย สอดคล้องกับจีนที่หาที่ตั้งกองเรือ กัมพูชาจึงอนุญาตให้จีนเข้ามาใช้ฐานทัพเรือและท่าเรือสีหนุวิลล์เพื่อการแลกเปลี่ยน (Yongsiri, 2014)

อย่างไรก็ตาม จากการเข้ามาลงทุนของจีนในจังหวัดสีหนุวิลล์ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและลบ ซึ่งในบทความครั้งนี้ขอนำเสนอการเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านภาพลักษณ์ พบว่าอัตลักษณ์ของความเป็นเมืองสีหนุวิลล์ไม่ได้รับการรักษาหรือเสริมสร้างให้ดียิ่งขึ้น โดยจากเดิมสีหนุวิลล์มีสถานะเป็นเมืองท่องเที่ยวทางทะเลที่มีภาพลักษณ์อย่าง “ริเวียร์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” มาสู่สถานะเมืองอุตสาหกรรมที่มีความมุ่งหมายจะให้เหมือนเมือง “เซินเจิ้น” ของจีน จนกระทั่งปัจจุบันภาพลักษณ์ของสีหนุวิลล์กลายมาเป็น “มาเก๊าแห่งอาเซียน” และ “ลาสเวกัสแห่งอาเซียน” โดยเปรียบได้กับเมืองสำหรับ

นักพนัน (2) ด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า การเข้ามาลงทุนของจีนทำให้คนจีนได้เดินทางเข้ามาในสีหนุวิลล์เพิ่มมากขึ้น ทั้งในฐานะเจ้าของธุรกิจ พนักงาน และนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจและแรงงานที่อพยพมาตั้งหลักปักฐาน ทำให้มีการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการย้ายถิ่นฐานและการท่องเที่ยวของคนจีน จนสีหนุวิลล์แปรสภาพเป็น “ลิตเติ้ลไชน่า” (Little China/China Province) ส่งผลให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์เมือง และ (3) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผลประโยชน์กับภาระที่เกิดจากการพัฒนาเมืองไม่ได้รับการจัดสรรอย่างเป็นธรรม ถึงแม้ว่าจีนจะเข้ามาลงทุนจนสร้างเงินสร้างรายได้ให้แก่ชาวกำพูชา แต่ทว่าผลประโยชน์ยังคงตกอยู่ที่ชนชั้นนายทุน และชนชั้นสูงที่มีศักยภาพที่จะปรับตัวและสามารถหาผลประโยชน์จากการเข้ามาของจีนได้ ในขณะที่ชาวบ้านระดับล่าง ธุรกิจท้องถิ่น ที่ไม่มีทุน ไม่มีเส้นสาย ไม่ได้รับประโยชน์จากการเข้ามาของจีนเท่าที่ควร ประกอบกับการที่ชาวจีนนิยมอุดหนุนร้านธุรกิจของชาวจีนมากกว่า ส่งผลให้ธุรกิจของชาวกำพูชาท้องถิ่นอยู่ไม่ได้ เกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างชาวจีนและกำพูชาในด้านธุรกิจ อันนำมาสู่ความไม่พอใจและความขัดแย้งในด้านอื่นตามมา

องค์ความรู้ใหม่

เมืองแต่ละแห่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนา ขนาดและโครงสร้างของเมือง เงื่อนไขด้านภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนระบบราชการและการเมืองในแต่ละพื้นที่ การพัฒนาภาพลักษณ์เมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญของยุทธศาสตร์เมือง ซึ่งไม่ใช่แค่การสื่อสารประชาสัมพันธ์และโฆษณาสร้างภาพลักษณ์ที่ดี แต่ต้องรวมไปถึงการพัฒนากิจกรรม สินค้าและการบริการ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพื้นที่จริงในเมือง อย่างไรก็ตามสำหรับข้อค้นพบและบทเรียนหลักในเรื่องการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์เมืองที่ได้จากการสำรวจและวิเคราะห์พื้นที่กรณีศึกษาจังหวัดสีหนุวิลล์ ประเทศกำพูชา แสดงให้เห็นว่าจากการที่กำพูชาดำเนินนโยบายด้วยการเปิดประเทศเพื่อการค้าและเปิดรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ทำให้ต้องเปิดพื้นที่เพื่อให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จนกระทั่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและออกแบบเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะการเปิดพื้นที่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจใน “จังหวัดสีหนุวิลล์” เมืองท่าเรือน้ำลึกแห่งเดียวของกำพูชาที่พึ่งพาการลงทุนจากจีน จนทำให้สูญเสียอัตลักษณ์เมืองของตนเองอย่างเห็นได้ชัด ถึงขนาดที่ว่าคนท้องถิ่นหลายคนโอ้อวดอีกหน่อยสีหนุวิลล์จะไม่เหลือคนเขมรอีกต่อไป

นอกเหนือจากนั้น การที่จีนได้เข้ามามีบทบาทในการลงทุนก็ช่วยเหลือในโครงการพัฒนาพื้นที่ทั้งในด้านการลงทุน การค้า และการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการจ้างงานและเกิดการเชื่อมโยงและบูรณาการเศรษฐกิจของกำพูชาเข้ากับภูมิภาค แต่การเข้ามาของจีนก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาสัมพันธภาพระหว่างจีนจะเป็นดังญาติมิตรผู้เกื้อหนุนกับกำพูชา แต่จากกรณีของจังหวัดสีหนุวิลล์ สะท้อนให้เห็นว่ากำพูชาอยู่ในสถานะที่ต้องพึ่งพิงจีนในด้านต่างๆ มากแค่ไหน โดยอาจกล่าวได้ว่า การเข้ามาลงทุนก็ช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาของจีนในสีหนุวิลล์นั้นเกิดขึ้นภายใต้ 3 เงื่อนไข คือ 1) การขยายตัวของการค้า การลงทุน และความช่วยเหลือต่างประเทศ 2) การขยายอิทธิพลเหนือดินแดนผ่านสัมปทานที่ดินและ

โครงการขนาดใหญ่ และ 3) การแพร่กระจายของวัฒนธรรมเศรษฐกิจจีนที่มาพร้อมกับการหลั่งไหลของเงิน อพยพใหม่สู่สีหนุวิลล์ (Seesang, 2015) ดังนั้นการเข้ามาของเงินในสีหนุวิลล์จึงไม่ใช่ win-win situation แต่เป็นการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างรัฐบาลและชนชั้นนำของจีนและกัมพูชา ชาวบ้านท้องถิ่นถูกทำให้ กลายเป็นคนขายขอบที่อยู่นอกพื้นที่แห่งผลประโยชน์ สะท้อนให้เห็นว่าผลประโยชน์กับภาระที่เกิดจากการ พัฒนาไม่ได้รับการจัดสรรอย่างเป็นธรรมเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นการลงทุนของจีนในจังหวัดสีหนุวิลล์ที่หวังว่า จะสร้างรายได้ให้แก่คนกัมพูชา แต่การณกลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น และกลับกลายเป็นว่าการรุกรานของทุนจีนกำลัง คุกคามวิถีชีวิตและเศรษฐกิจของชาวกัมพูชาเสียเอง

จากปรากฏการณ์ในพื้นที่กรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ถอดบทเรียนที่เกิดขึ้นและหาแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นเมืองที่ยั่งยืน โดยคำจำกัดความความยั่งยืนของเมือง คือ เมืองที่มีกระบวนการพัฒนา ในลักษณะองค์รวม ครอบคลุมมิติการพัฒนาทั้งด้านระบบนิเวศ ระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ประชาชนไปพร้อมๆ กัน ให้มีความสอดคล้องเกื้อหนุนซึ่งกันและกันอย่างมีสมดุลเป็นวงจรการพัฒนาที่ ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันสืบทอดต่อเนื่องในอนาคต โดยไม่กระทบต่อโอกาสในการพัฒนา ของคนรุ่นต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สำคัญ เช่น ความสามารถในการยืดหยุ่นรับการเปลี่ยนแปลง (Resilience) การพึ่งพาตนเอง (Self-Reliance) และประโยชน์ต่อเมืองอื่น (Positive Externality) (Marome, 2017) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนนี้เป็นจุดที่ระบบทางนิเวศ สังคม และเศรษฐกิจ ทั้ง 3 ระบบซ้อนทับกันอยู่หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดแห่งความสมดุล (Equilibrium) ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ พัฒนาจำเป็นต้องตระหนักและคำนึงถึง โดยนำมาพิจารณาร่วมกันในการพัฒนาเมือง ไม่มองการพัฒนาเมือง เพียงด้านใดด้านหนึ่งแต่ต้องมองถึงด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันด้วย ดังแผนภูมิภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของเงินที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 2 ข้อ ซึ่งมีประเด็นที่น่านำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า เงินมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของจังหวัดสีหนุวิลล์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่สนับสนุนการค้าขายกับต่างประเทศโดยตรงจากนักลงทุนต่างประเทศและต้องการเงินลงทุนพัฒนาประเทศอย่างเร่งด่วน ในขณะที่เงินเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ (Bühler, 2019) ซึ่งทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและยาวนาน อีกทั้งเงินยังเป็นนักลงทุนต่างชาติรายใหญ่ที่สุดของกัมพูชาและเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อกัมพูชาเปิดรับความช่วยเหลือและการลงทุนจากต่างประเทศ เงินจึงเป็นประเทศหนึ่งที่สามารถเข้ามาช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศของกัมพูชา กอรปกับเป้าหมายของเงินที่ต้องการขยายอิทธิพลเข้ามาในอาเซียน ซึ่งกัมพูชาก็เป็นหนึ่งในประเทศเป้าหมายและกัมพูชาก็เต็มใจรับความช่วยเหลือจากเงิน นอกจากนี้จังหวัดสีหนุวิลล์ยังมีแนวโน้มที่จะเติบโตในอนาคตและสามารถเข้ามาลงทุนได้อย่างเสรีก่อให้เกิดการเชื่อมโยงและบูรณาการเศรษฐกิจของกัมพูชากับนานาชาติประเทศ อันนำมาสู่การเคลื่อนย้ายคน สินค้า เงิน ทุน ระหว่างเงิน กัมพูชา และภูมิภาค ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของกัมพูชา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ของ เดวิด ฮาร์วีย์ (David Harvey) ที่เชื่อว่า “ตลาดกำกับดูแลตัวเอง” กล่าวคือระบบกลไกตลาดถูกทำให้เชื่อว่าจะเป็นระบบที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงสิ่งที่ตัวเองต้องการได้ ภาคอุตสาหกรรมการเงินเข้ามามีอิทธิพลในพื้นที่ทางเศรษฐกิจเหนือภาคการผลิตและภาคธุรกิจบริการ ซึ่งฮาร์วีย์ได้อธิบายว่า สิทธิของคนตัวเล็กตัวน้อยได้ถูกทำลาย หรือไม่ก็ถูกเบียดขับออกไปด้วยสิทธิในการออกแบบเมืองตกอยู่กับภาครัฐที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนเป็นสำคัญ ชุมชนดั้งเดิมในเมืองถูกไล่รื้อและในขณะที่แม้ว่าหลายเมืองจะมีผู้คนเข้ามาอาศัยมากขึ้น (Lertsatianchai, 2013) ดังในกรณีของจังหวัดสีหนุวิลล์ที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาเมืองเพื่อตอบรับกับการลงทุนของเงินที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้พื้นที่เกือบทั้งหมดในเมืองสีหนุวิลล์ถูกปรับเปลี่ยนจนปัจจุบันกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับนักพนัน โดยบ้านและพื้นที่ที่อยู่ติดกับชายหาดก็ถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นคาสิโนเกือบหมด ทำให้อัตลักษณ์ของเมืองทั้งในด้านกายภาพและสังคมวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป การสูญเสียอัตลักษณ์เมืองถือเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องมีการวางแผนและพัฒนาเมืองเพื่อรับมือต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า บทบาทของเงินในการพัฒนาพื้นที่ได้ส่งผลกระทบทั้งทางบวกและลบต่อสีหนุวิลล์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเข้ามาของเงินเน้นการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ แต่ขาดการเชื่อมโยงในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม อันนำมาสู่ปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาความไม่เข้าใจหรือความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกัมพูชากับชาวจีน สอดคล้องกับ Thoun Sinan ประธานสมาคมการท่องเที่ยวแห่งเอเชียแปซิฟิก (Department of International Trade Promotion in Phnom Penh, 2019) ให้ความเห็นว่าการเข้ามาลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติถือเป็นสิ่งที่ดี แต่ตามหลักการแล้วไม่ควรให้ชาติใดชาติหนึ่งผูกขาดการลงทุนเกินกว่าร้อยละ 50 ของสัดส่วนนักลงทุนต่างชาติทั้งหมดที่เข้ามาลงทุน เพราะจะทำให้ตลาดเกิดการผูกขาดและการบริหารจัดการเรื่องต่างๆ ในพื้นที่จะ

ยากมากขึ้น หากในพื้นที่นั้นๆ ไม่มีกฎระเบียบที่เข้มงวดและเคร่งครัดเพียงพอ การหลั่งไหลเข้ามาของนักลงทุนจีนพร้อมเม็ดเงินลงทุนมหาศาลนั้น มองในมุมหนึ่งอาจถือได้ว่าเป็นโอกาสดีของคนในพื้นที่จากการขายที่ดินและการให้เช่าอาคารพาณิชย์ต่างๆ ในราคาที่สูงขึ้นทุกปี โดยจากรายงานราคาที่ดินของภาคอสังหาริมทรัพย์ระบุว่าราคาที่ดินและค่าเช่าในจังหวัดสีหนุวิลล์พุ่งขึ้นสูงกว่าสิ้นปีที่ผ่านมาถึง 100 เปอร์เซ็นต์ ด้วยเหตุนี้ทำให้คนท้องถิ่นที่มีที่ดิน อาคารร้านค้า และที่พักอาศัยสำหรับให้เช่า มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีฐานะดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การเข้ามาของกลุ่มนักลงทุนจีนจำนวนมากก็ส่งผลในด้านลบแก่คนในพื้นที่ไปด้วยในคราวเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย อาชญากรรมในพื้นที่ที่เพิ่มสูงขึ้น โอกาสในการจ้างงานที่น้อยลง ค่าครองชีพที่สูงขึ้น และประชาชนในพื้นที่ที่ถูกไล่ที่และแทนที่โดยนักลงทุนจีนที่ย้ายถิ่นฐานมาปักหลักอยู่ในจังหวัดสีหนุวิลล์ ซึ่งผลกระทบในทางลบต่างๆ เหล่านี้ หากไม่มีการควบคุมที่เข้มงวดเพียงพอจากภาครัฐจะส่งผลเสียแก่จังหวัดสีหนุวิลล์ได้ในระยะยาว

สรุป

จังหวัดสีหนุวิลล์เป็นอีกเมืองหนึ่งของกัมพูชาที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด เป็นจังหวัดที่มีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ และในจำนวนธุรกิจทั้งหมดที่เข้ามาลงทุนในจังหวัดสีหนุวิลล์ในเวลานี้กว่าร้อยละ 90 เป็นธุรกิจของนักลงทุนชาวจีน จากเดิมจังหวัดสีหนุวิลล์เป็นเมืองพักตากอากาศชายทะเลที่เงียบสงบทางตอนใต้ของกัมพูชา ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มักเป็นครอบครัว หรือเดินทางคนเดียว และเคยเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของเหล่าแบ็กแพ็กเกอร์จากชาติตะวันตก รวมถึงบรรดาเศรษฐีจากรัสเซีย เนื่องจากมีชายหาดที่สวยงามหลายแห่ง แวดล้อมด้วยเกาะแก่งและอุทยานแห่งชาติทางทะเล จนเคยได้รับขนานนามว่า “ริเวียร่าของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” มาสู่เมืองอุตสาหกรรมเหมือนเมือง “เซินเจิ้น” ของจีน กระทั่งในปัจจุบันกลุ่มทุนจีนได้เปลี่ยนให้สีหนุวิลล์กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับนักพนัน โดยมีโฉมใหม่ของเมืองเปรียบได้กับ “มาเก๊าแห่งอาเซียน” และ “ลาสเวกัสแห่งอาเซียน” โดยจีนเข้ามามีบทบาทในพื้นที่จังหวัดสีหนุวิลล์ผ่านยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงชุมชนระหว่างประเทศ สร้างระบบห่วงโซาการผลิตระดับภูมิภาคและระดับโลกและขยายตลาดการค้ารวมทั้งการส่งออกแรงงานจีนไปทำงานยังต่างประเทศ ซึ่งลักษณะการลงทุนการพัฒนาของจีนมักจะมีรูปแบบการพัฒนาแบบเดิม กล่าวคือกีดกันการมีส่วนร่วมของชุมชนและแรงงาน เน้นการเจรจากับผู้นำมากกว่า จึงนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งกับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล ขาดการมีส่วนร่วม ขาดประชาธิปไตย และผลิตซ้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อไปได้อีก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในภาพรวมของงานนี้คือ ความอยู่รอดและการเติบโตของเมืองในอนาคตจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการออกแบบ พัฒนา และบริหารจัดการพื้นที่เมือง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดึงดูด

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ นักท่องเที่ยว นักลงทุน และผู้พำนักอาศัยใหม่ โดยเฉพาะการรองรับของโครงสร้างพื้นฐานในเมืองให้สะดวก สะอาด สวยงาม ปลอดภัย และทันสมัย พร้อมกับสร้างความยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มักได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการพัฒนา และการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมระหว่างกลุ่มคน ไปจนถึงการรักษาและพัฒนาอัตลักษณ์เฉพาะของเมืองที่เป็นไปตามบริบทที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้เป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของเมือง จึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงแค่มิติเศรษฐกิจ แต่ต้องรวมไปถึงการออกแบบและพัฒนาเมืองที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองโดยรวม รวมถึงการสร้างแบรนด์หรือภาพลักษณ์ของเมืองที่ผู้คนในพื้นที่ได้ร่วมพัฒนาขึ้นมา เพื่อรักษาและสร้างเสริมอัตลักษณ์ของเมืองไปพร้อมกัน การออกแบบและพัฒนาเมืองจะเป็นการนำสินทรัพย์ (Assets) ที่แต่ละเมืองมีอยู่แล้วในด้านภูมิฐานและสิ่งแวดล้อม มาประยุกต์ใช้ต่อให้กลายเป็นทุน (Capital) ในการสร้างรายได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับมิติทางสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น และรัฐบาลควรมีการตรวจสอบ ควบคุม การลงทุนของต่างชาติ ซึ่งจะทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามาลงทุนของต่างชาติและเป็น win-win situation ระหว่างกันอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการศึกษาทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเมือง โดยอาศัยหลักการพื้นฐานของการวางแผนพัฒนาและออกแบบเมืองตามกระบวนทัศน์การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals–SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN)

2.2 ควรมีการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการรักษาและพัฒนาภาพลักษณ์เมืองตามบริบทที่เหมาะสม โดยการศึกษาเปรียบเทียบกับระบบบริหารจัดการเมืองในพื้นที่อื่นๆ

References

- ASEAN Learning Center. (2017). *Sihanoukville Special Economic Zone targets to Shenzhen of Cambodia*. Department of Local Administration. Retrieved May 3, 2020, from <https://www.asean.dla.go.th/public/1533484242517>.
- Briciu, V. (2013). Difference between Place Branding and Destination Branding for local brand strategy development. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov, Series VII: Social Sciences and Law*, 1(1), 9-14.
- Bühler, A. (2019). *Development in Sihanoukville under Chinese influence*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Chalermpransak, W. (2016). *Chinese image's perceived by neighboring countries via online newspaper of Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirath Open University Press.

- Chantavanich, S. (2013). *Qualitative Research Method*. (21st ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Department of Trade Negotiations. (2016). *Sihanoukville: The new economic and tourism center of Cambodia*. Retrieved May 9, 2020, from <https://uatapi.dtn.go.th/files/v3/download>.
- Department of International Trade Promotion in Phnom Penh. (2019). *Sihanoukville today*. Retrieved May 3, 2020, from https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.
- Kaewkumkong, A. (2012). Expanding Role of China's trading in West Cambodia: Implications for Thailand. *KKU Research Journal of Humanities and Social Sciences (business and economies)*, 11(2), 127-140.
- Kamnak, P. (2019). *Reproduction of the problem of inequality from the development of Chinese Capitalism*. Retrieved May 3, 2020, from <https://tcijthai.com/news/2019/6/article>.
- Marome, W. (2017). *A Knowledge Assessment on Sustainable Cities in Thailand*. Nakornpathom: Mahidol University.
- Merrilees, B., Miller, D., & Herington, C. (2013). City Branding: A Facilitating Framework for Stressed Satellite Cities. *Journal of Business Research*, 66(1), 37-44.
- Panyapiroje, C. (2015). *Bangsaen destination brand image of Thai tourists*. Chonburi: Burapha University.
- Petersen, H. (2018). *No Cambodia left: How Chinese money is Changing Sihanoukville*. Retrieved May 3, 2020, from <https://www.theguardian.com/cities/2018/jul/31/no-cambodia-left-chinese-money-changing-Sihanoukville>.
- Prachatai. (2019). *Chinese investment transform "Sihanoukville" to Casino City Macau of ASEAN*. Retrieved May 17, 2020, from <https://www.prachachat.net/aseanaec/news-285706>.
- Lertsatianchai, P. (2013). Review of Marxism (Rebel Cities). *Journal of Social Research*, 36(1), 139-150.
- Rattanawaraha, A., & Thanapet, K. (2017). *Urban Design and Development Guidelines for Tourist Cities towards Thailand 4.0: Case Studies of Phuket, Chiang Rai, and Phatthalung. The Strategic Plan for Sustainable Tourism Hubs for Thailand 4.0*. Retrieved May 3, 2020, from <http://www.cuurp.org/wp-content/uploads/2019/09/2-FINAL>.

- Santasombat, Y. (2015). *Chinese Capitalism, ASEAN Economic Community Overseas Chinese in Southeast Asia (Research Report)*. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Seesang, S. (2015). *China and Fixation “The Big Dragon of ASEAN”*. *Digital Research Information Center*. Retrieved May 18, 2020, from <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Detail/803/2>.
- Suwakan, P. (2019). *The Strategy of Chinese investment in Mainland of Southeast Asia under Xi Jinping Policy in the 21st Century (Research Report)*. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Ujjin, V. (2019). *Chinese investment on the coastal area in Cambodia*. *Asia Trend*. Retrieved May 9, 2020, from <http://asiatrend.ias.chula.ac.th>.
- Yongsiri, W. (2014). *Cambodia and the Great China: Xi Jinping Era (Part 1)*. Retrieved May 17, 2020, from <http://www.ias.chula.ac.th/ias/th/Article-Detail.php?id=17>.